

9. Ткаченко Т. П. Упровадження системи управління якістю в бібліотеках України / Т. П. Ткаченко // Вісник Харківської державної академії культури. — 2014. — Вип. 43. — С. 157—165.
10. Ткаченко Т. П. Управління якістю бібліотечних послуг: огляд зарубіжних публікацій / Т. П. Ткаченко // Вісник Харківської державної академії культури. — 2012. — Вип. 35. — С. 132—139.

Valeria Zhukova

Client-oriented library information service

The client-orientation of the library-information service and its subsystems is highlighted. It is determined that the ultimate goal of providing a library and information service is to satisfy the needs of the reader.

The library reading subsystem is defined as the integrated industry of special library science, the purpose of which is to study the history, theory, methods of studying library readers, factors and means of activating reader activity.

The subsystem of the professional activity environment in the form of factors: the production environment; labor process and ergonomics. Both the reader and the library staff can act as a human factor in the environment. The comfort of meeting the needs of the reader, the coziness of the place to work with the document encourage him to turn to the library again and again.

The elements of the subsystem of library and information production are labor — activities focused on the development of information products to meet the needs of readers; library staff, as a labor resource and labor force — a manufacturer of information products; means of production: tools used in the production process and on which the quality of information products and services depends; technology, as objects of labor on the basis of which the information product is produced.

Elements of the marketing subsystem is an information product focused on the client-reader, its price, sales and promotion.

Library services consist of the following elements: meeting user needs; librarian; reader, user, information consumer, library client; readers' needs and requests; library fund, reference and bibliographic apparatus, technical equipment, library equipment, architectural and planning solution of the library building, library interior, personal intellectual and verbal capabilities of subjects, technological processes, conditions, service provided to the reader.

Keywords: library, client-oriented, library and information service, library and information production, library services, professional activity environment

References

1. Davidova I. O. (2005). Bibliotechno virobništvo v informacijskem okolju. Harkiv: HDAK.
2. Zhukova V. P. (2018). Modelyuvannya bibliotechno-informacijnoho servisu. *Molodij vchenij*, 4, ch. 1, pp. 39—42.
3. Zhukova V. P. (2010). Vpliv chinnikov na profesijno-diyalnisne seredovishe biblioteki. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*. Vyp. 31, pp. 208—215.
4. Melenteva Yu. P. (2006). Bibliotechnoe obsluzhivanie. Moskva: FAIR.
5. Novalska T. V. (2019). Bibliotechno chitacheznavstvo yak skladova specialnogo bibliotekochnavstva. Available at: http://library.lnu.edu.ua/bibl/images/Vudanna_WEB_pdf/1Visnuk_NB/2009_Vupysk_IV/146-152.pdf.
6. Tikunova I. P. (2007). *Konceptualnaya model sovremennoj biblioteki: socialno-filosofskij analiz*. PhD. Gos. obrazovat. uchrezhdenie vyssh. prof. obrazovaniya "Pomor.gos. un-t im. M.V. Lomonosova".
7. Tihomirova I. I. (2011). Novyj vektor razvitiya rossijskikh bibliotek, ili Gumanno myslit nauchit. *Bibliotechnoe delo*, 17, pp. 20—23.
8. Tkachenko T. P. (2012). Zasadi formuvannya sistemi yakosti biblioteki. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*. Vyp. 37, pp. 120—128.
9. Tkachenko T. P. (2014). Uprovadzheniya sistemi upravlinnya yakistyu v bibliotekah Ukrayini. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*. Vyp. 43, pp. 157—165.
10. Tkachenko T. P. (2012). Upravlinnya yakistyu biblioteknih poslug: oglyad zarubizhnih publikacij. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi*. Vyp. 35, pp. 132—139.

Надійшла до редакції 1 серпня 2019 року

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Валентина Муравйова,

завідувач відділу класифікаційних систем Книжкової палати України,

e-mail: udc@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1493-3712>

Деталізація суспільної літератури у 3 класі

Видання на суспільну тематику збираються у 3 класі Основної таблиці УДК, котрий слугує для групування матеріалів щодо теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного управління, військової справи, соціального забезпечення та страхування, освіти, культурної антропології та етнології.

Розпочинається 3 клас зі спеціальних визначників (СВ) .07/.08 для позначення суспільних наук загалом у всіх підкласах за винятком 37. Також у кожному підкласі є свої СВ, які використовуються лише в тому розділі, в якому вони розроблені, наприклад, підклас 303 Методи суспільних наук має СВ 303.01/.09 для позначення теорії та методології в суспільних науках.

Національна бібліотека Чехії (<http://www.en.nkp.cz>) для каталогізації книги "Případová studie — metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu = Case study — a method of qualitative research strategy and research design / Jan Chrastina" ("Тематичний приклад — якісна стратегія дослідження та дизайн дослідження") використовує таку побудову індексів УДК за фасетною класифікацією для розширення можливостей пошуку книги:

001.87

303 Методи суспільних наук

303.022 Якісні характеристики дослідження

001.8

37.012

001.8/9

001.81/.87

(048.8)

Надано й перелік ключових слів, які відповідають індексам УДК: соціальне дослідження; дослідження якості; методологія; педагогічні дослідження; організація праці.

Якщо книг на цю тему небагато, то доцільно використовувати більш загальний індекс, наприклад, Національна й університетська бібліотека Загреб має у фонді лише 44 книги (<http://katalog.nsk.hr>), тому можна застосовувати УДК 303, а далі, відповідно до фасетної класифікації, надавати додаткові індекси до певного видання.

В інших підкласах 304/308 немає СВ, окремі з них містять лише загальну методичну вказівку. Звертаємо увагу на 304 підклас, в якому збирається література з валеології в новому класі 304.35 Добробут як спосіб життя, а також на підклас 308 Соціографія. Описове вивчення суспільства (кількісне та якісне), де рекомендуємо збирати літературу з країнознавства. Наприклад, Віртуальна бібліотека Сербії (<http://www.vbs.rs>) збирає літературу про конституційну та політичну боротьбу, громадянське суспільство, нариси про Словенію, словенців і світ у кризові періоди, також зберігається книга "Хорватська символічна ідентичність: значення національних символів з позицій громадян Хорватії" тощо.

У класі 31 Демографія. Соціологія. Статистика групуються видання про статистичні першоджерела та статистику окремих галузей народного господарства, науки й культури. Теорію статистики, статистику як науку, статистичні методи, організацію статистики та статистичні служби слід відносити до розділу 311. Демографію та статистику народонаселення — до 314, соціологію — до 316. Статистику окремих галузей доцільно позначати за допомогою : (знака відношення) та індексу відповідної галузі. Наприклад, бібліотечна статистика матиме індекс 311:02, але якщо є потреба зберігати бібліотечну статистику в бібліотечній галузі, то доречно надати індекс 02:311 і вирізнити належність до статистики, надавши окремо індекс 311, або навпаки:

311:02

02

Нині значна увага приділяється соціології та су- міжним напрямам. У класі 316 Соціологія є СВ .01/.03,

які деталізують індекси УДК основних класів та підкласів, а також до окремих підкласів розроблені ще й власні СВ .05/.06, наприклад, вони є у 316.4 Соціальні процеси. Соціальна динаміка. Отже, в цьому підкласі для ширшого позначення індексу можна використувати як і СВ 316.4.05/.06, так і СВ 316.01/.03 і СВ 3.07/.08. Наприклад:

316.45.063.2 Інтеграція групових процесів складається з індексу основного класу 316.45 та СВ 316.4.063.2

316.452.023.2 Формування групи з трьох осіб складається з індексу основного класу 316.452 та СВ 316.023.2

316.45.073 Правове становище групи складається з індексу основного класу 316.45 та СВ 3.073

У зазначеному класі збирається не тільки література про соціологічні школи, структуру, процеси, комунікацію, а й видання із соціальної психології, які за ББК були розташовані в психології. Тому рекомендуємо бібліотекам прийняти методичне рішення збирати видання цієї тематики або у 316.6 Соціальна психологія, або, як варіант, використовувати індекс 316.6:159.92 (рис. 1).

Broj zapisa	Naslov
50+	316.6
1	316.6::550.34](497.16)"1979"
1	316.6:004.738.5
3	316.6:007
2	316.6:159.9
1	316.6:159.9](075.8)
1	316.6:159.92.2
5	316.6:159.922.1
1	316.6:159.922.1](082)

Рис. 1. Пошук у каталозі Національної й університетської бібліотеки Загреб

Детальніше розписано й клас 33 Економіка. Економічні науки. Слід звернути увагу на **вилучені класи!** Якщо в Універсальній десятковій класифікації вилучається клас, **обов'язково** потрібно зазначити, куди він перенесений, наприклад:

331.07 Вилучено [2009] ► 3.07; 331

Одночасно в методичних вказівках до певного класу (у цьому разі 331) зауважують про використання спеціальних чи загальних визначників, наприклад:

Деталізувати адміністрацію та персонал за допомогою спеціальних визначників 3.07 та 3.08 із таблиці 3.01/.08.

Тож написання індексу УДК залишається таким самим (за винятком індексів, вилучених як зайвих, проте їх вкрай мало), лише змінюються його складники, наприклад:

331.07 Адміністративні організації, органи управління, офіційні органи в галузі праці — був СВ у 331 класі

331.07 Адміністративні організації, органи управління, офіційні органи в галузі праці — є і складається наразі з двох частин:

331 Праця. Зайнятість. Робота. Економіка праці. Організація праці

3.07 Адміністративний устрій. Органи. Департаменти

Це правило стосується всіх таблиць УДК, оскільки Консорціум УДК прибирає дублетні СВ із нижчих підкласів і збирає їх в одному місці для зручнішого використання.

Звернімо увагу на клас 338.48 **Туризм**. *Економіка туризму*. Попри те, що клас 33 Економіка. Економічні науки містить підклас 338 Економічне становище. Економічна політика. Управління та планування в економіці. Виробництво. Послуги. Ціни, а йому ієрархічно підпорядкований 338.4 Виробництво продукції та надання послуг за галузями економіки, логічно припустити, що на першому місці слід

вказати **Туризм**, а далі — *Економіку туризму*, тому все, що стосується туризму, збираємо у класі 338.48. Є також індекс УДК 796.5 Туризм. Гірський спорт. Спортивне орієнтування, який більше стосується спорту та детально не розписаний. Якщо вирішили зберігати літературу саме у класі 796.5, то, як виняток, рекомендуємо використовувати фасетну класифікацію, наприклад:

338.48 Туризм. Економіка туризму — якщо групувати літературу в цьому класі

та
796.5:338.48 — якщо збирати видання цієї тематики у класі Туризм. Гірський спорт. Спортивне орієнтування.

Надійшла до редакції 18 серпня 2019 року

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 027.53(477.63-25)ДОУНБ:004.77(477.63)
DOI: 10.36273/2076-9555.2019.8(277).30-37

Галина Колоскова,
аспірантка ХДАК, провідний бібліотекар
бібліотеки-філії № 21 ДМКЗК ЦСПБ для дорослих,
e-mail: romantik_@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5311-7518>

Дніпропетровська ОУНБ як центр інтеграції інформаційних ресурсів регіону

Розглянуто діяльність Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила та Мефодія (ДОУНБ) як центру інтеграції інформаційних ресурсів міста й регіону. Визначено елементи інформаційного простору регіону. Досліджено цифрові ресурси, продукти та сервіси, репрезентовані на сайті ДОУНБ, з'ясовано їх роль у забезпеченні інформаційних потреб віддалених користувачів.

Здійснено порівняльний аналіз електронних ресурсів та сервісів Дніпропетровської обласної універсальної бібліотеки з інформаційними ресурсами та сервісами Вінницької, Житомирської, Кіровоградської й Миколаївської обласних універсальних наукових бібліотек (ОУНБ). Висвітлено їх сучасний стан і перспективи розвитку в контексті кількісного, якісного, змістовного та оперативного забезпечення інформаційних потреб сучасних користувачів. Зауважено, що нині ДОУНБ надає доступ до широкого спектра різноманітних електронних ресурсів і тематичних баз даних на сайті та в приміщенні бібліотеки, зокрема: БД англійською мовою *Virtual Library*; інформаційно-пошукової системи "Законодавство"; колекції патентної документації; БД економіки та права *Polpred.com*; БД *ElibraryUSA*; БД "Академік Онфайл"; електронного архіву *Libraria*; краєзнавчої електронної бібліотеки "Дніпропетровщина".

Розглянуто портал "ДніпроКультура" як ефективний інструмент поширення інформації та популяризації бібліотечного фонду, розкриття історичного й культурного потенціалу Дніпропетровщини, підтримання ініціатив, спрямованих на розвиток історичної пам'яті та збільшення туристичного потенціалу області.

Наголошено, що нині ДОУНБ — це не тільки бібліотека в традиційному середовищі регіону, а й свого роду електронний архів, який розширює можливості доступу краян до систематизованої, якісної, перевіреної інформації через мережу Інтернет.

Ключові слова: інформаційні ресурси, електронний інформаційний простір, регіон, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека, електронний архів

Постановка проблеми. Упровадження новітніх інформаційних технологій у сучасну бібліотечну практику зумовлює потребу перегляду концепції обслуговування користувачів, розширює можливості бібліотек, що, паралельно з традиційними сервісами й послугами, забезпечують доступ до зовнішніх інформаційних ресурсів регіонального й міжнародного рівня [3]. Сучасні бібліотеки мають не тільки збирати й зберігати масиви документів на різноманітних носіях, а й створювати інформаційно-аналітичну продукцію, брати участь у

міжрегіональному обміні й формуванню єдиного інформаційного простору регіону та країни [17].

Пріоритетним завданням наукової бібліотеки насамперед є інформаційний супровід освітньої та науково-дослідної діяльності шляхом комплектування якісного бібліотечного фонду, розвитку системи власних, ліцензійних і віддалених цифрових ресурсів, фондів і сервісів, розміщених на сайтах бібліотечних установ, надання доступу до них різноманітним категоріям користувачів [20].